

ES.

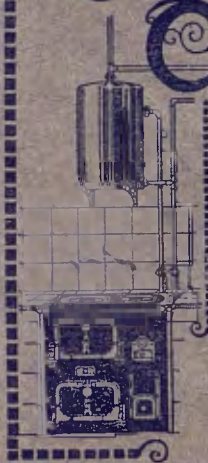

REVISTA MENSUAL
FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES
PIETAT, 4 - BARCELONA

Subscripció: 12 pessetes l'any
Número solt: 1'50 pessetes

Juliol 1928

CUINES, TERMOS CAÑAMERAS

**VARIETAT DE MODELS
DE GRAN RENDIMENT**

Servei complet d'aigua calenta sempre disponible sense cap despesa

**SERVEIS PER A PARTICULARS,
HOTELS I COMUNITATS**

EL SISTEMA **CAÑAMERAS** ES LA MILLOR GARANTIA

VISITEU AQUESTA FÀBRICA
Diputació, 415-423 i Sicília, 226-232 - Telef. S.P. 340

Dipòsit: Hospital, 87 - Telef. A. 3380

BARCELONA

CUINES
(FIXES, PORTÀTILS, CENTRALS I ESPECIALS)
TERMOSIFONS I CALEFACCIONS
DE TOTS SISTEMES
ESTUFES I ESCALFAPANXES
(MODELS DECORATS)
SALAMANDRES ROYAL, ETC., ETC.

TOMAS AYMAT

MANUFACTURA DE TAPISSERIES D'ALT
I BAIX LLIC I CATIFES NUADES A MA

XX
LA MANUFACTURA PROJECTA EN
ORDENACIÓ AL LLOC QUE S'HA
DE DECORAR O ENCATIFAR, O BÉ
EXECUTA SEGONS PROJECTE DEL
XXXXXX QUE FA L'ENCÀRREC XXXXXX
XX

SANT CUGAT DEL VALLÈS
CARRER D'EN VILLÀ TELÉFON 20

MATERIALS A BONS PREUS PER
A ARTISTES, ENGINYERS
I ARQUITECTES

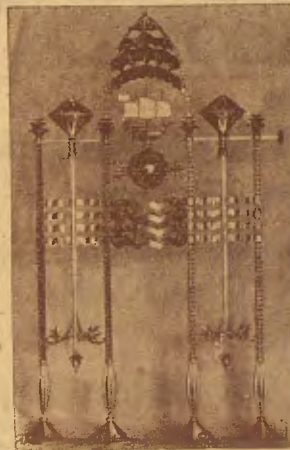
CASA MIQUEL HORTA
AVINYÓ, 7 TELÉFON A-1003

MAGATZEM DE
PAPERS PINTATS
PER A DECORAR HABITACIONS

FILL DE
JOSEP GUASCH

RAURIC, 8 TELÉFON A 5268
BARCELONA

Tallers de Serralleria

**MANUEL
SARRIAS**

Treballs artístics i
d'obres

Tallers i Despatx:
Bolivar, 20-22
i Agramunt, 9
Sant Gervasi

Sucursal:
Passatge Forasté, 4
(Avinguda del Tibidabo)
BARCELONA

teixits per a mobles i decoració
catifes, tapissos Aubusson, teles Jouy,
estors i cortinatges, passamaneria

Albert Cronc

Rambla Catalunya, 32
Telèfon 17476
BARCELONA

Casa Central:
25, 25, 27 i 29, rue du Mail
PARIS

JOSEP CASASÚS

CONSTRUCTOR DE CELS RASOS

Enteixinats
Embigats i
Entaulaments

Sistema ar-
madura esto-
pa quix STAFF

Tallers i Despatx:
CONSELL DE CENT, 474 - BARCELONA
TELÈFON S. P. 1360

LA PINACOTECA

DE
GASPAR ESMATJES

MARCS & GRAVATS
SALA D'EXPOSICIONS

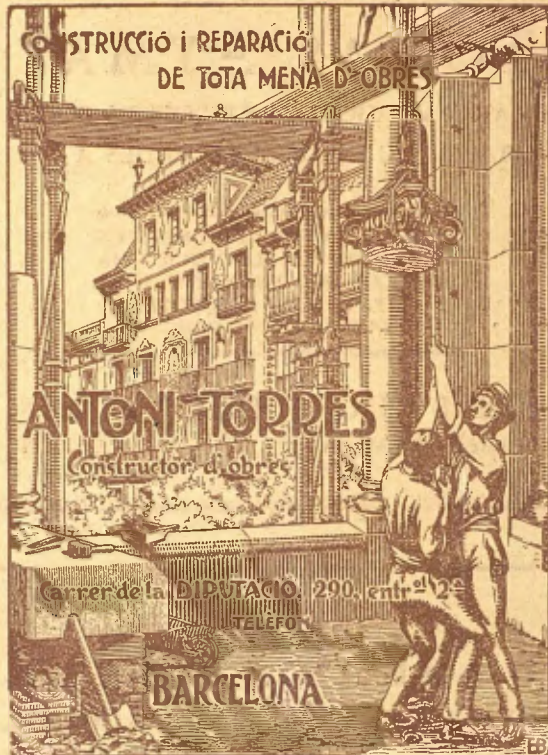
PASSEIG DE GRÀCIA, 34
BARCELONA

TALLER DE TORNERIA
MECÀNICA

EMILI VIÑAS

TORNEJATS I SALOMÒNICS PER
A FUSTERIA I EBENISTERIA
FUNDES DE FUSTA IMITACIÓ OIRI

SEPÚLVEDA, 157 **BARCELONA**
(entre Casanova i Villarroel)

BELLEUS Basa & Magès

Casa especialitzada
en els articles de propaganda

Cartonatge de fotografia
Formats i cartolines

ARTICLES BANCASIA

Carnets : Menús : Targeteria
Recordatoris primera Comunió

ESPECIALITAT

en esqueles i recordatoris

Calàbria, 66 a 76 Telèfon 14666
BARCELONA

EXPOSICIÓ I VENDA:
RAMBLA DE CATALUNYA, 105

OBRADORS I DESPATX: FUNDICIÓ:
ARIBAU, 103 NÚRIA, 16 - S. M.

TELÉFON G 1274

FOTOGRAVATS

TRICROMIES - AUTOTIPIES

URALITA

PLAÇA ANTONI LÓPEZ, 15 - BARCELONA - TELÉFON A - 1644

EL MILLOR MATERIAL
PER A
REVESTIR I DECORAR

PARQUETS I DECORACIÓ - BASTUS QUERALTO I CIA
SANTA ELENA, 4 i 6 BARCELONA TELÉFON A - 284

JAUME BUSQUETS

Religaments de tota mena : Treballs econòmics : Treballs de bibliòfil
SALMERON, 245, INT. BARCELONA (GRACIA)

GUIA DE LES ARTS I BELLS OFICIS

Acadèmia de dibuix

AROLA, ENRIC; Passatge de la Mercè, 3.

Antiguitats

ESCLASANS VDA. TRIUS, MARIA; Pietat, 10.

Ceràmica

VICENS, CASIMIR; Tallers, 72. Tel. A 5090.

Comptables

AYMAT, FRANCESC; Ronda Universitat, 27, 4.

Construcció i decoració

MOYA, J.; Còrsega, 339. Teléf. G 243.

Constructors d'obres

AGUSTI, JAUME; Aragó, 222, Ent. Tel. A 4175.
SOLÉ PAMIES, JOAN; Sans, 24, 2. Teléf. H 747.
TORRES, ANTONI; Diputació, 290, ent. Tel. S P 2194.

Cuir repujats

FERRÉ DE RUIZ-NARVAEZ, ADELAIDA; E. Granados, núm. 41, 3, 1.

Decoradors

BUSQUETS, EUSEBI; Aragó, 334, 3-1.

Decoradors d'interiors

COSP, VDA. DE PERE; Rosselló, 231. Tel. G 2424.

Dibuix i pintura (Efectes de)

HORTA, CASA MIQUEL; Avinyó, 7 Tel. A. 1003.
TEXIDOR, VDA. D'E.; Ronda S. Pere, 16. Tel. A 1289

Dibuixants

BUSQUETS, EUSEBI, Aragó, 334, 3, 1.
SABATÉ JAUMÀ, PAU; Aribau, 67.

Dibuixants cartellistes

ČERNÝ, KAREL; Mozart, 8. Estudi.

GUIA DE LES ARTS I BELLS OFICIS

(Vegeu la pàgina anterior)

Dibuixants industrials

NAVAS MATEU, JOAQUIM; Bailèn, 31, 1.

Ebenistes

CAMPAÑA, JOAQUIM; Còrsega, 561.
FRANCOLÍ, JOAN; Vallhonrat, 30.
GIMÉNEZ, FRANCISCO; Mallorca, 282. Tel. G 2722.
LINARES, A.; Riera Alta, 21. Tel. A 1090.
PUJOL, BENJAMÍ; C. de Cent, 27. Tel. H 1632.
RIBAS, VDA. DE JOSEP; C. de Cent, 329. Tel. A 913.
VAYREDA, RAIMOND; Diputació, 111.

Electricistes

FRANCH, JOSEP; Corts, 682, Tel. S. P. 614.

Escultors

MARTORELL, SALVADOR; E. Granados, 120.
MIMÓ, CLAUDI; Verge de Gracia, 2.

Escultors decoradors

HERNANDEZ VILA, PERE; Pl. St. Felip Neri, 4.

Escultura religiosa

CAMPS ARNAU, JOSEP M.^a; Montseny, 77.
RIUS, CLAUDI; Rosselló, 195. Tel. G 208.

Esmaïtadors de vidres

BRUGUÉS, PERE; Bisbe, 2 bis, 3, 2.

Fotògrafs

AREÑAS, RAFEL; Corts, 670. Tel. S P 1411.

Fotògrafs industrials

FOLCRA, F.; Rda. Universitat, 20.
SALA CAMPAS, JOSEP; Còrsega, 413, ent. 2.

Fotogravadors

ESTEVE FELIU, FRANCESC; Via Laietana, 15. Telèfons
A 4515, A 2210.

Fusteries

MONCANUT, FILL DE D.; Aurora, 14 bis. Tel. A 510.
NIUBÓ I CIA., BALTASAR; (S. G.) Pge. Forasté, 17. Te-
lèfon G 772.

Fusteries mecàniques

BIOSCA, PERE; Sant Gervasi, 103. Telef. G. 6082.
MAÑA, JOAN; C. de Cent, 63. Tel. H 633.

Galeries d'art

SALA PARÉS (ESTABLIMENTS MARAGALL); Petritxol, 5.
Telèfon A 3523.

Galvanoplàstia

ROCA GERMANS; Corts, 462.

Gravats i estampats per a tapes de llibres

ROCA ALEMANY, JOSEP; València, 188 A, interior.

Guixaires adornistes

AVILA, JACINT; Passeig St. Joan, 73, telef. S. P. 306.
CASASÚS, JOSEP; C. de Cent, 474. Tel. S P 1360.
COLL, PERE; Corts, 473.

Impremta

CASTELLS, EDUARD; Diputació, 333. Tel. S. P. 181.

Joiers

SUNYER, RAMON; Granvia, 660. Tel. S P 813.

Lacadors

SARSANEDAS, RAMON; Amàlia, 31, pral. Tel. 1361. A.

Làmpares

BIOSCA I BOTEY; Rbla. Catalunya, 129. Tel. G 1228.

Llibreries d'art

MARTINEZ PÉREZ, C.; DR. DOU, 11. Tel. 4001.

Metallistes

BIOSCA I BOTEY; Rbla. Catalunya, 129. Tel. G 1228.
BOLIBAR, SANTIAGO; Rbla. Catalunya, 43. Tel. A 3224.
CORBERÓ, P.; Aribau, 103, taller. Tel. G. 1274.

Mobles i decoració

CASAS, LLORENÇ; Galileu, 50-51-53. Tel. H 537.
PARCERISAS I CIA.; E. Granados, 90. Tel. G 2570.
PRAT, JOSEP; Ferlandina, 67. Tel. A. 5037.

Motlures, marcs i miralls

BENITEZ, CAMIL; C. de Cent. 323. Tel. A 4024.

Papers pintats

GIRONA, JOSEP; Corts, 661. Tel. S P 360.
GUASCH, FILL DE JOSEP; Rauric, 8. Tel. A. 5268.

Parquets i decoració

BASTÚS, QUERALTÓ I CIA.; Sta. Elena, 6. Tel 284 A

Perfumeria (Fàbrica de)

MYRURGIA, S. A.; Casanova, 78. Tel. A. 5458.

Pintors decoradors

CASALS PEYPOCH, JOSEP; Roger de Flor, 164, taller
PASCUAL, PERE; Mallorca, 255. Tel. G. 1641.
VILARÓ I VALLS; Corts, 604. Tel. A 1969.

Pintors escenògrafs

ALARMA TASTÁS, SALVADOR; Vergara, 3, 3-1.
ESCENOGRAFIA BATLLE I AMIGÓ; Riereta, 32.

Projectes de mobles i decoració

BARÓ, CARLES M.^a; (S. G.) Cuesta, 26, prop Josepets.

Propaganda (Articles per a)

BASA I PAGÉS; Calàbria, 66. Tel. H 686.

Retauls, daurats i policromia

SABATÉ PASTOR, BONAVENTURA, Aragó, 187.

Serralleria

SÀRRIAS, MANUEL; (S. G.) Bolívar, 22.

Tapissers

LABORDA, EUGENI; Rbla. Catalunya, 45. Tel. A 5473
LLOSÀ, PERFECTE; Balmes, 128. Tel. G 1058.

Tapissos i catifes

AYMAT, TOMÁS; Carrer d'en Villà, ST. CUGAT DEL
VALLÉS. Telèfon 20.

Teixits per a mobles i decoració

TRONC, ALBERT; Rbla. Catalunya, 32. Tel. A 2294.

Torners en fusta

VIÑAS, EMILI; Sepúlveda, 157.

Vidrieres artístiques

TERRÉS CAMALÓ, S. C., J. M.; Ausies March, 3. Te-
lèfon S. P. 1751.

LE CORBUSIER

Le Corbusier ha vingut a Barcelona a exposar les seves idees estètiques esparses en les pàgines de l'*Esprit Nouveau*, recollides en els seus tres llibres *Vers une architecture*, *Urbanisme* i *L'Art Decoratif d'aujourd'hui* per l'editor Crés. Farem un resum de les seves dues conferències que a la Sala Mozart va donar-nos:

PRIMERA CONFERÈNCIA. Segons ell, la recerca de les novetats no ha d'ésser arbitrària, sinó sotmesa a les necessitats reals i a les lleis científiques. No es pot, doncs, innovar en l'aspecte arquitectònic sense fonamentar-se en una ciència penetrant i aguda.

L'arquitectura ha de sotmetre's, en primer lloc, a la ciència arquitectònica que neix de la tècnica de la mateixa arquitectura, de l'estudi dels materials a emprar, dels materials disponibles. En segon lloc, ha de sotmetre's a les exigències de la plàstica, i aquí es presenta tot el que a bellesa i a proporcions fa referència. I, en tercer lloc, cal un sentiment, un credo, una concepció del món, una actitud davant l'existència i les necessitats d'una època. Aquesta actitud dóna caràcter a cada moment de l'arquitectura i crea els *estils*.

L'arquitectura actual — seguí dient — pot resumir-la el mot "simplicitat"; simplicitat, però, plena de complexitat i de riquesa.

Les condicions d'estabilitat, els elements objectius de l'arquitectura, llurs necessitats pràctiques, les veritats científiques, poden ésser suports del més gran lirisme, constituir organismes de bellesa i de pura expressió: tot depèn de la traça de qui ho manegi.

Després passà a exposar Le Corbusier les conseqüències de la tècnica actual i donà un cop d'ull a la història de l'arquitectura, deduint-ne que en tot temps l'arquitectura ha respost a un sistema estructural.

Després de les grans èpoques de l'art arquitectònic — Egipte, Grècia, Roma, el Goticisme — els problemes es desvien de l'interès estrictament estructural i es situen en un pla més social, més afecte a l'exhibició de la puixança, del luxe, del conjunt. Així passa, per exemple, en els estils del xvii i del xviii francès; l'home noble o ric aspira, en el seu afany d'aparentar i dominar, a fer-se una closca magnífica de la qual ell serà el caragol. El goig de l'expressió purament arquitectònica degenera; degenera també la tècnica de l'arquitectura. En canvi, aquestes aspiracions secundàries donen lloc a una sèrie d'oficis d'art, formant-se els cossos socials dels fusters, dels serrallers i de tota mena d'artesans folros primers dins l'organització constructora.

Al segle xix un altre problema es presenta dins l'arquitectura; un problema de caràcter

socia: el de l'habitació nombrosa. El segle XIX ofereix noves investigacions; l'arquitectura, però, roman estacionària. Les escoles i acadèmies estableixen llurs ensenyaments sobre bases purament arqueològiques. Al segle XIX tota mena de confusions i de barreges foren possibles i l'ornamentació féu molts estralls.

No cal per això creure — s'apressa a dir-nos el senyor Le Corbusier — que les tradicions de l'arquitectura pura s'hagin extingit. El ciment armat i el ferro han proporcionat a l'arquitectura d'avui dia, amb els problemes i els avantatges que ofereixen, els elements renovadors. Permeten de donar renovació a totes les aspiracions d'exactitud en el càlcul i l'economia i a l'emsems a les aspiracions de veritable realització estètica que satisfan els sentiments de bellesa que han d'animar totes les nostres recerques.

El discutit arquitecte suís féu la caricatura de la casa d'ahir, tota foradada de balcons i de finestres, i exposà la feixuguesa dels fonaments de la casa tradicional amb la lleugeresa aparent, però reial solidesa, dels pilars que sostenen avui els edificis. Els nous sistemes de pilars en la casa de ciment armat, en satisfer les exigències de durabilitat, de solidesa i d'economia, satisfan també — segons ell — la intel·ligència.

Exposà conseqüències d'importància utilitària dels edificis moderns. L'edifici, per exemple, pot ésser muntat en l'aire, i, per tant, el terreny queda lliure per a la circulació ciutadana. La supressió de les teulades, sostres, etc., augmenta la superfície de les urbs, puix que a dalt de l'edifici s'hi poden emplaçar jardins, passeigs, camps de joc, piscines, etc. Després, d'edifici a edifici, pot haver-hi diverses unions també en l'aire, ponts, plataformes, etc., veritables carrers aeris; com a conseqüència d'això, les diverses canalitzacions poden anar sota d'aquestes construccions aèries, cosa que en permet el fàcil control i reparació i evita els esventraments de les ciutats, a cada pas, per a instal·lacions, reparacions, etc.

Mostrà tot seguit, en contrast amb la casa antiga, les qualitats de lleugeresa i de beutat — per a ell — produïdes per les ossamentes de les cases moderníssimes. En les cases de la "tradicció", les finestres són forats — en criteri de Le Corbusier — entre sosteniments de pedra, i en la casa nova, en canvi el paper sustentant de la paret desapareix; la paret com a tal ja no hi té lloc, en l'arquitectura corbusieriana. La finestra pot adquirir tota l'amplitud i la llargada que es vulgui. Exposa el grans avantatges, entre altres, per a la il·luminació de les habitacions, de la finestra no en altura, com encara — digué el senyor Le Corbusier — fan alguns arquitectes en edificis moderns, sinó en llargada. Com que els pilars que formen la carcassa de l'edifici poden retirar-se a l'interior, la finestra no és per ells aturada i pot allargar-se sense obstacle per tota la façana.

Per totes aquestes innovacions creu amidar l'arquitecte suís la grandiosíssima distància que hi ha entre els nous edificis i els dels estils pretèrits. El nou edifici representa — segons ell — una transformació radical.

El sistema de fonamentació en petits pilars permet alçar la casa tant com es vulgui, ja que no cal témer el pes de parets i embans de sosteniment que abans condicionaven l'obra. Per tant, no hi ha cap necessitat que els nous embans, els quals només serveixen per a reparar les habitacions, siguin els mateixos en els diferents pisos. Els propietaris dels diferents pisos poden distribuir en cada un les habitacions com millor s'estimin.

Tot seguit, el conferenciant de la Sala Mozart explicà l'estètica de la nova arquitectura, parlant de la tendència dels ulls i de la intel·ligència a estimar les formes regulars i senzilles. Va dir-nos que trobava estrany que la seva decisió d'aplicar-les novament a l'arquitectura hagi causat tant de batibull entre la gent del seu ofici.

Els jocs de dimensions, les harmonies de relacions dintre aquestes formes simples, exigeixen — sempre segons el senyor Le Corbusier — un gust molt afinat i una imaginació molt educada. Aquí, doncs — va afegir —, la matemàtica hi intervé d'una manera decidida; l'ull de

l'espectador transmet a l'esperit la proposició i en l'esperit neix la delectació estètica. Com més netes i pures restin les formes simples — sempre segons Le Corbusier —, més satisfacció en rebra l'esperit.

Mostrà com l'afegidura de sostres i teulades torbava la puresa de les formes primordials de l'arquitectura. Els sistemes de coronises no tenen altre objecte — segons el conferenciat — sino el d'evitar amb formes definides les lletgeses dels plans fugents dels sostres.

Explicà un cas dels inconvenients dels sostres inclinats tradicionals en els països molt freds on la neu, acumulada en fondre's per l'acció dels nous sistemes de calefacció, causa accidents verament greus. Suprimint el sostre, inclinant convexament el pla superior de l'edifici cap a un forat, que permet el desglaç per un conducte interior, els inconvenients han estat evitats.

Parlà del moblatge adequat a la nova arquitectura: moblatge de gran simplicitat (nosaltres diríem de gran trivialitat), amb els *casiers* substituïnt els armaris, amb les petites taules en lloc de les grosses taules de menjador.

Hi ha — digué — qui davant d'aquestes afirmacions es demana: «I no cal deixar res per a l'art?» Cal entendre's, ací — va respondre el propi teoritzador i arquitecte — Cal distingir entre l'art i les coses agradables a l'ull inexpert. Això que hom anomena art decoratiu no és una manifestació espiritual tan elevada com molts es pensen: és una cosa plaent més a l'home no gaire culte que a l'home verament culte i de gust afinat. Aquest es complaurà més en la percepció de les relacions i harmonies entre les formes de belles proporcions.

SEGONA CONFERÈNCIA. Segons Le Corbusier, l'aspiració de tots els arquitectes ha d'ésser la depuració del fet arquitectònic, l'eliminació dels paràsits de l'arquitectura.

Passà a explicar el significat dels mots «Una casa es un palau» amb què — segons s'expressava en el programa — donà títol a la seva segona conferència. Va explicar com es pot fer un palau de les nostres cases. En la naixença fatal d'una arquitectura — digué — hi ha un moment en què l'esperit purament preocupat per qüestions pràctiques tendeix a manifestar les seves necessitats d'elevació i de lirisme. En ponderar aquesta necessitat de lirisme, el conferenciant va manifestar trobar-se en oposició no ja amb els academicistes, sinó amb certs extremistes, sobretot amb certs joves arquitectes influïts principalment per les tendències constructives russes. Una casa, ultra servir a les necessitats pràctiques immediates, ha d'ésser un lloc per a satisfer les necessitats superiors.

L'element essencial de la bellesa — afegí — és l'harmonia, paraula vaga segons molts la volen definir. Per a Le Corbusier, la consecució de l'harmonia consisteix a posar en relació precisa quantitats exactes. La facultat d'apreciar aquesta relació classifica els homes. Tot en la naturalesa es troba en aquesta mena de relacions, la percepció de tals relacions és, doncs, del domini de la geometria. Molts, en sentir expressar aquestes idees, les creuen contràries a la bellesa veritable, s'indignen, clamen dient que es vol defensar una arquitectura àrida i seca que es troba als antípodes de la poesia.

El tractadista d'art senyor Elie Faure preguntava a Le Corbusier per què els ponts són tan emocionants. Le Corbusier digué haver respost que és perquè representen l'element geomètric més pur d'una ciutat.

La geometria ens apar en el pont com un bell acte de la voluntat humana. La voluntat geomètrica és un acte joïós d'optimisme. La geometria és una font de joia espiritual.

En la contemplació d'una obra arquitectònica, més enllà de la impressió, ha d'intervenir la «lectura» de l'obra, la penetració del pensament i el treball de l'arquitecte, la reconstrucció de l'esdeveniment creador que l'ha fet néixer. Reconèixer com ha estat feta l'obra és una satisfacció d'ordre arquitectònic que refà en l'aspecte de l'ordenament.

En canvi — va afegir —, renunciant a totes aquestes pures i altes satisfaccions, havem admès de viure al signe de l'arbitrari i del complicat; fins els camps d'on naixen les grans arquitectures havem portat la dèria de construir sota el signe de l'arbitrari.

La casa nostra — conclogué — ha deixat d'ésser un palau. Igual passa en les ciutats, moltes de les quals s'han ordenat després d'una primera confusió. Aquesta confusió serà sempre un verí per als propòsits ulteriors d'ordenament.

El llenguatge més precís de l'arquitecte és el llenguatge de la geometria; és el que millor correspon a l'ordenació de la naturalesa. La naturalesa aparentment caòtica — segons Le Corbusier — és internament ordenada. Podem nosaltres endevinar-ne algunes lleis i en aquestes fonamentar-hi les nostres creacions.

La mesura — digué seguidament el celebrat arquitecte suís — és el signe baronívol de l'esperit: totes les temptatives modernes que manquen de mesura donen lloc a projectes horribles.

Per això, en mig de tantes confusions, havem tingut consciència que una fase nova començava per a l'arquitectura quan havem meditat les conseqüències de l'adveniment de la màquina en el món modern. Constructivisme, sí; però cal anar amb compte amb les vaguetats de la paraula.

L'ull no mesura sinó el que veu bé; en el caos no pot satisfer-se, puig que l'ordre és l'essència de la naturalesa. Tot el viu és orgànic.

El moment de l'ordenació és el moment de veritable patetisme de la creació, moment que, segons l'estat de cultura, es produeix amb modalitats tèrboles o expressa la claredat.

Després de la decadència de l'art gòtic, de la seva caiguda en l'exageració i en l'émfasi ve'lhel·lenisme del Renaixement l'arquitectura torna a reposar sobre el fet autèntic arquitectural.

No hi ha joia veritable sinó en la qualitat del joc jugat: en aquest joc reposa tota la història de l'arquitectura.

Així com tot l'univers apareix orgànic, també l'arquitectura ha de produir organismes clars, organitzacions pures. Però cal no repetir el que està fet: construir es mirar endavant, no endarrera.

Passà a parlar del que ell anomena la reserva arquitectural, el potencial d'arquitectura. Revisà els exemples de les distintes èpoques i esmentà com un exemple modern de reserva els docs de Casablanca, on s'ha trobat amb el màxim d'utilitat una remarkable ponderació de volums.

Modernament — digué —, amb l'edifici purament pràctic de ciment armat i ferro, ens havem elevat fins a la vera arquitectura; havem trobat el palau, prenent la cosa com a punt de partida. Ara és — proclamà — quan podem anar a la recerca d'un estil basat en un desig de lògica, de racionalitat, de veritat. Per la veritat atènyer la dignitat: heus ací l'aspiració arquitectural del temps modern.

(Seguidament el senyor Le Corbusier explica el seu projecte de Palau de la Lliga de les Nacions, a bastament conegut dels lectors de *Cahiers d'Art*, revista a Barcelona conegudíssima entre els artistes.)

No ens cal, després d'aquest resum de les conferències del senyor Le Corbusier, que no són sinó el seguit de teories per ell mateix exposades en els seus tres llibres esmentats en començar el present escrit — teories anteriorment ja fetes públiques pel desaparegut *Esprit Nouveau* —, sinó felicitar l'Associació d'Alumnes de la nostra Escola Superior d'Arquitectura pel gest ardit de portar les ben intencionades teories del jove arquitecte suís, corejat pels avantguardistes de *L'Amic de les Arts* dintre l'ambient generalment calmós (i oblidadís massa sovint de les grans glòries pròpies) de la ciutat de Barcelona.

JOSEP F. RÀFOLS

1903 - 1928

Començades les festes de les Noces d'argent del Foment de les Arts Decoratives amb la solemnia missa celebrada a la mil·lenària església de Sant Pau del Camp, en sufragi de l'ànima dels socis difunts, han tingut escaient acabament amb la celebració de la Festa Anyal, que enguany ha estat la XII^a de la sèrie. El banquet, celebrat al bonic restaurant de la Font del Lleó, a Pedralbes, aplegà al voltant de la taula una vuitantena de comensals, entre els quals figuraven un bell estol de distingides dames i damiselles que, amb llur presència, donaren un major esclat i atractiu a la festa. El dinar, selecte i molt ben servit, transcorregué en la més franca companyonia, i, en destapar-se el xampany, el senyor President, En Santiago Marco, inicià els brindis fent en el seu parlament, com és de consuetud, un breu resum de les tasques realitzades durant el curs per l'Entitat i glosant els ideals que ens menen a prosseguir la via empresa. En alçar la copa, entusiastes aplaudiments l'acompanyaren.

El parlament del senyor President fou seguit d'un altre del senyor Pau Sabaté Jaumà, qui, emprant un poètic simil, comparà el Foment de les Arts Decoratives a un petit jardí on són conreades modestes flors i que, amb el temps, va creixent i enriquint-se fins a esclatar en un esponerós roserar del qual, en aquell moment, ell, collint-ne la flor millor, en feia ofrena, en nom i representació de tots, al senyor President.

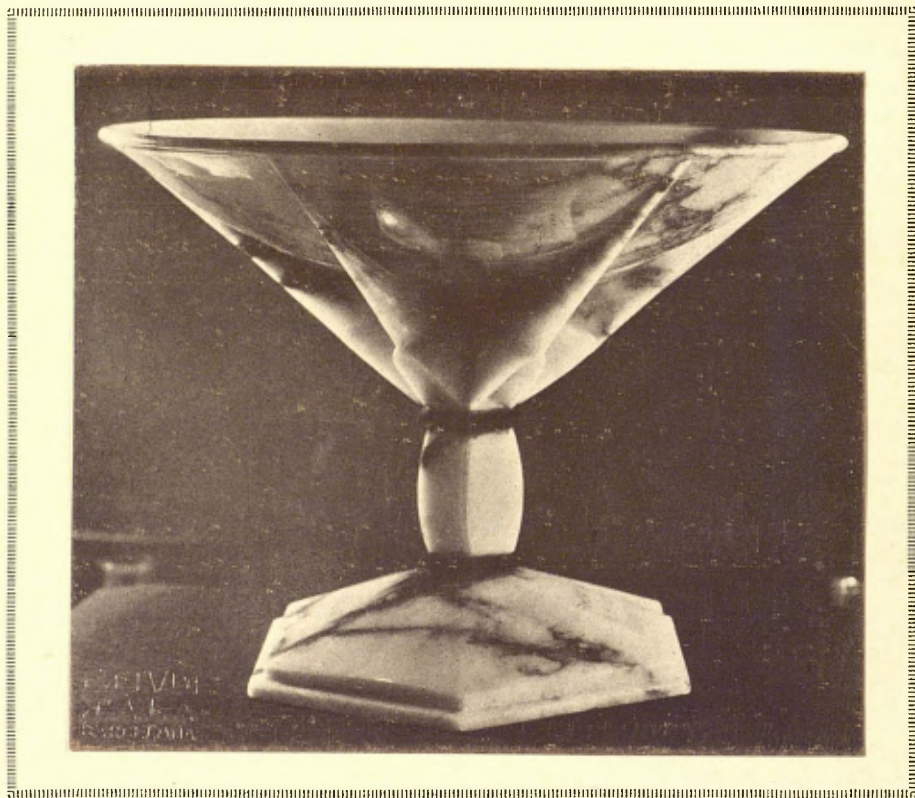
Acte seguit, entre forts aplaudiments i aclamacions, li era lliurada la medalla d'or

de l'Entitat, obra del notable escultor En Frederic Marés, en la qual figura gravada aquesta concisa, bella i expressiva llegenda:

A SANTIAGO MARCO, GUIA GENERÓS DEL NOSTRE ESPERIT

No serà fora de lloc, ara, abans de continuar la descripció de la festa, fer un xic d'història a propòsit del seu significat.

La Festa Anyal del Foment de les Arts Decoratives s'acordà celebrar-la (a proposta del senyor Alexandre Cardunets, acceptada per unanimitat en la Junta General del

dia 10 de desembre de 1916) amb el propòsit de facilitar i conrear, amb motiu d'aquests periòdics aplecs, la mútua coneixença i l'amistosa relació de tots els elements de l'Entitat; però el Consell Directiu cregué que aquestes diades, que vindrien a ésser com la Festa Major de l'Entitat, com el digne coronament de les tasques de cada curs, no devien passar sense deixar rastre, sense que en quedés un record que la perpetués, i, en conseqüència, acordà que cada any el senyor President iniciés els brindis amb una copa feta expressament per a la festa, i en la qual constés inscrita la data i el lloc de la seva celebració. Dotze són actualment les copes aplegades, i en cada una d'aquestes petites obres l'artista ha deixat ben palès el seu temperament o el reflex del moment artístic en

què fou creada. Aquesta ja important col·lecció compta actualment amb obres de Lluís Masriera, Francesc Tiestos, Pere Corberó, Ramon Sunyer, Lluís d'Oms, Manuel Valentí, Josep Guardiola, Antoni Urpí, Lluís Rigalt, Jaume Mercadé i, finalment, Pere Ricart, qui, en obrar la d'enguany, ha fet una obra veritablement notable, tant de concepte com d'execució, sobretot tenint en compte la matèria emprada (el marbre), i digna pariona de les precedents.

La festa s'allargà tota la tarda entre balls i amable conversa, i fou represa a la nit en la sala d'actes de l'Orfeó Gracienc, on, davant d'una nombrosa concurrència, la Secció d'estudis de Teatre del F. de les A. D. féu la seva segona presentació (la primera havia tingut lloc el dia 2 de juny, a la nit, en l'aristocràtica festa donada a l'Hotel Ritz, amb el mateix programa) posant en escena "*La Tomba de la Donzella*", aquesta bella obreta japonesa d'exquisit ambient poètic i fina psicologia, traduïda per Marian Manent, i la composició escènica de la qual, deguda a Santiago Marco, justa de llum i de color, evocava en certs moments les exquisides estampes japoneses de l'època; i, fent viu contrast amb l'obra precedent, fou representada la coneguda farsa molieresca, segons traducció de Josep Carner, "*El Casament per força*" en la qual lluïren llurs remarcables facultats els elements que integren el quadro escènic de la susdita secció. Durant els entreactes la cobla "Barcelona" desgranà un seguit de belles i airoses sardanes que foren puntejades pel jovent amb tot entusiasme.

Grat record ha deixat sens dubte aquesta festa a tots els que tingueren l'avinentesa d'assistir-hi.

Resta'ns ara, en nom del Consell Directiu i de la Secció d'Estudis de Teatre del F. de les A. D., donar les més expressives gràcies a tots el qui, en un o altre sentit, han aportat llur col·laboració als actes que acabem de ressenyar, fent possible, amb llur desinteressat entusiasme, la seva realització.

EXPOSICIONS

les darreries de les exposicions pot ben dir-se que l'escultura ha estat millor representada que la pintura, car, deixant de banda el magnífic nu de dona *Desolació* cisellat en marbre pel mestre mallorquí Llorenç Roselló, d'una plàstica admirable, exposat a les Laietanes, havem vist acoblades a la *Sala Parés* bon nombre d'escultures degudes als artistes que constitueixen l'*Associació d'Escultors*, entre les quals es trobaven peces remarcables: recordem una formosa testa i un bust d'Enric Casanova; unes figuretes de terra cuita tirant a tanagres i un grup de caire modern modelats per Claret; un nu femení, ferm, airós i sadollat de verisme, obra de Duñac; la *Figura* de factura inconfusible, eixida de les mans de Gou; *Nena amb ocell*, tan atraient per la seva gràcia; i *Cap de nen*, de Soto, *Estatueta*, bronze de Tanach, i el grupet ple de moviment *La sardana*, degut a J. Viladomat.

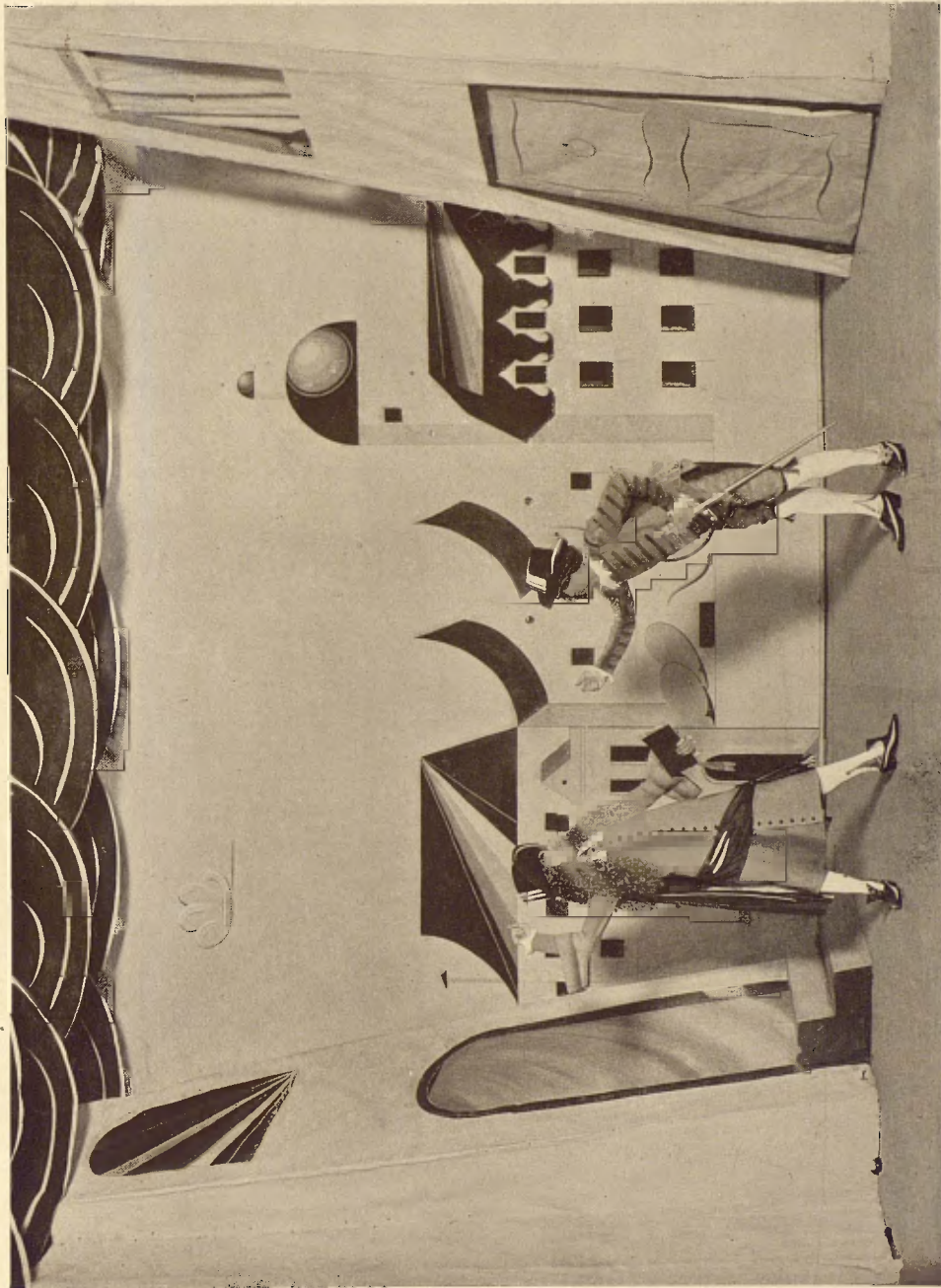
Hi havia també algunes peces esquerranes aportades pels artistes novells A. Ferrant, J. Granyè i Maragall; en canvi Manolo Huguè es feia un xic enrera amb les seves caricatures escultòriques, gracioses i intencionades.

En conjunt, una exposició d'escultura ben moderna i força interessant.

Els darrers pintors que exposaren a la *Sala Parés* foren en Vidal Gomá i en Soler Jorba, addictes els dos a les tendències simplicitistes tant en el paisatge com en la pintura.

Per les *Galeries Laietanes* han passat una colla d'artistes: Durban, bon figurista fet de pasta clàssica i moderna alhora, a judicar per la seva pintura *Dona de Monagros* i per les testes de persones conegudes, apuntades i resoltes amb seguretat al clarobscur; la senyora Montserrat Planellas, qui disposa d'una factura mascla per a tractar les flors i sap donar qualitat a les coses, com ho demostrà amb ses pintures *Velluts* i *Plecs blancs*; Bartomeu Bauzá, pintor un si és no és enlluernat per les coloraines mallorquines, que sap treure bon partit del natural, quan encerta temes com *Cala Comtesa*; Sancho, pintor valent que toca tots els gèneres i sobresurt en la figura realista d'aire popular, aconseguint donar vida a tipus com *El Tramuntana* i *El Pandectes*, els quals, no per ésser bon tros passats, deixen de mostrar la vàlua del seu autor; i F. Gener, pintor que veu clar el paisatge i s'hi acosta tant com pot, posant-hi poqueta cosa de la seva banda; el recó d'Albarracín era una nota justa i brillant. Pere Brugués, artista vidrier distingit, de les últimes fornades, exposà a les *Laietanes* unes quantes peces boniques i elegants, per ell concebudes i decorades a l'esmalt.

Havem pogut veure darrerament, a *La Pinacoteca*, diverses pintures simpàtiques i escaients, de temes infantins i rurals, degudes al jove Porcar, escultor i pintor valencià que va fent

Una de les escenes d'*El Casament per força*
Sganarelle demanant parer al Dr. Pancràs

la seva via, aquella dreturera de qui es dóna a l'Art per veritable vocació: *El Pastoret*, per la seva natural emoció, i *El temps de les figues*, per la frescoa entonació de conjunt, cridaren l'atenció dels intel·ligents en pintura. En Mateu Serra Buxó, que va seguir-lo, és un artista ja madur, motiu pel qual pinta com calia fer-ho uns anys enrera; sap trobar, però, coses tan ben enfocades com *Poblet de Muntanya* i *Dia gris*, dues pintures oposades del tot i ben resoltes.

A les *Galeries Areñas* es clogueren les exposicions individuals amb una de sedes pintades per Soto, home de bon gust i de mà lleugera que es dóna també al conreu del paisatge amb una marcada preferència pels tons clars.

També ha estat exposada una *Àmfora de bronze*, concebuda per Francisco Francisco i cissellada de mà mestra per Angel Prats, prou conegut pel seu talent i pel domini que té de la seva artística professió; l'àmfora esmentada és una formosa peça que recorda per les seves dimensions i esveltesa les àmfores emporitanes, i, per la seva ornamentació, els dies esplendents de les arts decoratives egipcianes.

La temporada resta closa amb una magnífica manifestació d'art: les dues exposicions del mestre de la nostra escenografia, Maurici Vilomara, al qual s'és fet objecte d'un just homenatge de respecte, simpatia i admiració.

Maurici Vilomara segueix la tradició dels Planella, Ballester, Soler i Rovirosa en la grandiositat de la concepció escenogràfica, en la solidesa de l'estructuració i en el verisme del colorit: el seu decorat té la pompa italiana i l'elegància francesa, essent, però, més robust i més real, i quan presenta interiors i paisatges de la terra, resulten tan nostres que, en mirar l'escena, desapareix del pensament de l'espectador tota idea d'artifici.

L'exposició Vilomara es divideix en dues parts: al *Círcol Artístic*, els inicis de l'artista amb els pocs olis juvençans que pintà i els primers tremps, on s'endevina ja el temperament i la vocació per al decorat teatral; a la *Sala Parés*, un doll d'aquarel·les senzillament admirables per la fermesa del dibuix, la riquesa i pulcritud del colorit i la qualitat exquisida de les coses pintades; uns estudis del natural resolts amb tota noblesa; altres composicions imaginatives, perfectes de llums, de perspectiva i de qualitat, completant el magnífic conjunt uns quants *teatrins*, amb el decorat muntat, que ve a recordar altres tantes victòries del nostre eximi artista, el nom del qual va íntimament lligat a l'història del *Gran Teatre del Liceu* i als èxits sorollosos de l'escena catalana.

Home senzill, artista d'una gran cultura, escenògraf eminent, Maurici Vilomara és un català de soca a arrel que ha menyspreat els més falaguers contractes de l'estranger per tal de no moure's de la seva Barcelona. És ben digne, per tant, de l'homenatge que aquesta Barcelona que tant l'admira i estima, li ha volgut retre, en tombar la vuitantena en ple domini de ses admirables facultats. Seixanta anys d'estudi, de treball seguit i d'èxits francs i espontanis, bé se'l mereixen.

MANUEL MARINEL·LO

EXPLICACIÓ PRELIMINAR⁽¹⁾

SENYORES I SENYORS: els organitzadors d'aquesta vetllada han volgut que abans d'alçar la cortina us diguéis algunes paraules que poguessin servir de pròleg a llurs intencions i a llurs propòsits.

Sota l'ègida del Foment de les Arts Decoratives s'ha constituït un grup de joves amants del teatre en les seves diverses modalitats. Era lògic que aquest grup nasqués: la seva naixença és un nou testimoni de la vitalitat del Foment.

I és que en cap obra humana com en la del Teatre no concorren tantes activitats artístiques. N'és la síntesi, la suma, el coronament. Hi troba feina l'actor, el poeta, el pintor, el músic, el dansaire, el sastre, la modista, l'home de món... S'hi aprecia la bellesa física i la bellesa moral, la intel·ligència i el sentiment, l'actitud i la paraula. El teatre ¿no és, al capdavall, la temptativa més completa de transposició de la vida que ha intentat l'home sota la dictadura de l'art?

Per això mateix una entitat que propulsa les arts i bells oficis, si vol arrodonir la seva tasca ha de venir tard o d'hora a assajar les seves forces en la creació escènica.

L'espectacle que van a oferir-vos els meus amics del Foment de les Arts Decoratives testimonia una extraordinària amplitud de compàs: un NÔ japonès i una comèdia de Molière, l'Extrem Orient i l'Extrem Occident, la delicadesa poètica dels mestres del te i la sàtira de l'uropeu que sap alhora creure i criticar, convertir els homes en titelles per compondre'ls millor i en definitiva estimar-los més.

Els meus amics em pregunten de dir-vos que ofereixen aquest espectacle com un primer pas en un camí que saben difícil, ple d'entrebancs i de perills. Són *amateurs*: ells declaren aquesta qualitat com a penyora de modèstia. Deixeu-me dir-los que també pot ser invocada com a penyora d'entusiasme.

De fet, la funció que els aficionats exerceixen i han exercit en aquest món no sols no és modesta, sinó que és augusta.

En l'art histriònic, per exemple, no hi ha gairebé cap professional que no hagi començat a actuar com a *amateur*. Molière mateix, amb la seva *Illustre Compagnie*, a la primeria no era sinó un aficionat entre aficionats.

(1) Conferència donada en la festa de presentació de la Secció d'Estudis de Teatre del F. de les A. D., celebrada a l'Hotel Ritz la vetlla del dia 2 de juny de 1928.

Les escenes d'aficionats són la incubadora si fa no fa insubstituïble de les vocacions dramàtiques. Si aquí, a Catalunya, no posseïm un esplet gaire ufanós d'actors i actrius joves, sobretot si a uns i a altres els manquen sovint certes qualitats senyorívoles, creieu-me: és que les incubadores no funcionen gaire bé.

Quin és llur defecte?

L'exclusivisme. Sols operen en els barris modestos, en els pobles de fora on el mestre d'estudi, l'espardenyer, la filla del sereno i la noia de l'estanc formen un cuadro escènic i representen cada festa un parell de comèdies.

Però en les altres classes, en la burgesia mitjana i alta, hi ha gaire gent que conservi l'afició a fer comèdia?

Em direu que avui l'existència d'aquestes classes s'ha complicat de tal manera que no els vaga de dedicar-s'hi. Els concerts, els tes, els sopars a l'americana, les excursions en auto, les curses, no els deixen temps per a organitzar teatrets d'estar per casa, escenes de saló.

Jo us respondré que a París, on hi ha tantes diversions com a Barcelona i alguna més, subsisteixen encara els teatres de saló, i que a Anglaterra els teatres *amateur* tenen una importància enorme, i que als Estats Units, on només les grans ciutats com Nova York i Xicago posseeixen teatres comercials, els aficionats sostenen milers d'escenes parlades.

No. Confessem que si aquí, a Barcelona, en els medis elevats, hi ha sinó un exemple d'aquesta mena d'institucions (l'estudi Masriera) és perquè la nostra psicologia no és gaire favorable a les diversions de conjunt que demanen alguns esforços i alguna aplicació. És perquè la nostra sociabilitat no ha arribat encara a un grau de veritable maduresa. És per això mateix que no hem tingut mai salons literaris: saló i literat han estat a Catalunya, i, en general, a totes les terres ibèriques, dos termes inconciliables. D'aquest divorci n'ha patit tant la literatura com la bona societat.

Ara bé: aquests defectes ¿no hauran estat accentuats pel fenomen modern que s'anomena la crisi del teatre? Un meu amic sosté que tal fenomen no és nou i que de fet el teatre sempre, sempre ha viscut en crisi. Per apuntalar la seva tesi fins ha trobat un text de Terenci en que aquest il·lustre autor llatí es plany de la gent que deserta de la comèdia per anar a presenciar els equilibris d'un saltimbanquí. I jo no dubto que els dies que al Coliseu — el de Roma, no el d'aquí — lluitaven gladiadors de fama, els teatres no gosaven ni piular.

De tota manera, aquesta sensació de crisi que respirem a França com a Nord-Amèrica, a Itàlia com al Japò, bé deu respondre a alguna realitat. Sens dubte: però a quina realitat?

És segur que si mireu les estadístiques o fullegem col·leccions de diaris, ens adonarem de seguida que avui hi ha molts més teatres, moltes més companyies, molts més gèneres dramàtics i molt més públic que no cinquanta anys enrera. Aleshores, en què consisteix la crisi?

Al meu entendre, la crisi del teatre que avui ens fa parlar tant és un fenomen de la mateixa mena que la crisi del món occidental, que encara ens fa parlar més. Diem: l'Occident declina, la civilització europea decau... I ben mirat no és que els nostres laboratoris pleguin, ni que les nostres institucions de cultura s'ensopeixin, ni que la ciència es deturi, ni que el delit de saber o de dominar reculli les ales: no. La sola cosa que passa és que al Japó també hi ha laboratoris actius i investigadors hàbils, que un dels primers botànics del món es un hindú (el doctor Bose), que els xinesos manegen la metralladora, el tanc i la T. S. F. com qualsevol exèrcit blanc...

Doncs un fenomen semblant ocorre amb el teatre. No és que avui en absolut hi hagi un moviment dramàtic inferior al que hi havia en temps de Dumas fill o d'En Frederic Soler. Al contrari!... És només que al costat del teatre hi ha a hores d'ara altres espectacles que han adquirit una vitalitat extraordinària. El teatre ha crescut, però els seus joves rivals — el cinema, el concert, els esports — han crescut més encara. El teatre, en temps dels nostres avis, era la diversió

per excel·lència i per antonomàsia: ara és una diversió entre moltes altres. D'aquí ve principalment la sensació de pietat o de menyspreu que inspira a estones l'escena parlada.

Aquest sentiment — justificat o no — es reflecteix en mil gestos, potser inconscients i per això més significatius.

Aneu a un concert; hi arribeu tard, només un segon tard. Us aturen a la porta de la sala fins que hagi acabat l'*andante* o l'*allegretto*. La música és cosa sagrada! No és lícit de fer malbé l'efecte d'un sol compàs amb el trepig dels tocatardans. Quan l'orquestra o el solista acabi el temps que està executant, els acomodadors els deixaran entrar, i fins que tothom hagi segut i el silenci s'hagi restablert no reprendran la simfonia o la sonata.

A París els teatres dits d'avantguarda han implantat aquest sistema. Tots els altres, però, que són la majoria, fan com a Barcelona i no s'atreveixen a dificultar l'entrada de ningú. Com totes les institucions que s'imaginien febles, no saben altra tàctica que la de cedir, la de donar facilitats al públic. El senyor vol arribar tard?... ¿Sopar a les nou, sortir de casa a les deu i entrar al teatre a quarts d'onze? Pot fer-ho! ¿Vol interrompre un diàleg culminant amb el gemec d'unes sabates noves? Pot fer-ho també! ¿La senyora desitja eclipsar una escena interessant amb la desfilada del seu bust magnífic, constel·lat de brillants? Pot fer-ho, sense cap dificultat!

I, de més a més, per a demostrar que tan poca importància té el primer acte com l'últim, els acomodadors aprofitaran les darreres escenes per a repartir munts d'abric i de capells entre els espectadors que no volen molestar-se fent cua al guarda-roba.

Això és un detall. N'hi ha d'altres. En un teatre la clac és imprescindible. Sense l'entrenament de la clac, gairebé ningú no aplaudiria. I les senyores, les mateixes senyores que troben bonic d'aclamar un virtuós del violí o un as del futbol, ni amb clac ni sense clac solen demostrar llur entusiasme per una obra o per un actor. Aplaudir al teatre no és *chic*. Ha passat una mica de moda.

L'espectador de cinema és ple d'una indulgència infinita. Per una sola escena interessant suporta dos quilòmetres de cinta ensopida. De vegades en té prou d'uns ulls clars — els de Glòria Swanson — o d'unes dents blanques — les de Douglas — per empassar-se un seguit d'absurditat i de ximpleses.

No critico pas aquesta indulgència. Com podria censurar-la si jo mateix en participo? Efectivament: si faig examen de consciència m'adono que més d'un cop he dit a algun amic amb intenció d'afavorir-lo: — «Ves a veure tal pel·lícula; l'argument és un desastre; hi ha una pila de coses estúpides... però hi ha una escena al subway de Nova York que és una delícia... Dura cinc minuts, només cinc minuts... Ah, però quina delícia!»

Passem del cinema al teatre. Què s'és fet aquest jutge bon jan? No li basta una escena ni quatre, ni un bon acte, ni dos, ni un personatge ben vist, ni tres, per perdonar la vida a una comèdia. Vol que l'obra de cap a cap sigui una meravella de perfecció.

Això, tot plegat, són detalls, símptomes. El fet fonamental és que moltes persones estan convençudes que el teatre, com a espectacle popular, és a les acaballes, i que si se'n fa temps a venir serà sols per satisfer els gustos refinats d'una petita agrupació d'snobs. Per a aquestes persones, el teatre, al costat del cinema victoriós, fa o comença a fer el mateix paper sumptuari que fan els cavalls a les ciutats americanes, dominades per l'automòbil. Reduït a una fórmula matemàtica, el pensament de tals persones és aquest: «el teatre és al cinema com l'equitació és al motor mecànic.»

Tinc la desgràcia de no indignar-me davant de cap hipòtesi, àdhuc de les que més directament poden perjudicar els meus interessos. Volen que el teatre sigui una institució agònica? No ho crec, però admetem-ho. Agonitza; però l'agonia d'una institució d'aquesta mena, que duu la inèrcia d'una embranzida mil·lenària, pot durar una colla d'anys, algun segle i tot.

I aleshores, si no es tracta d'un fet immediatíssim, d'una catàstrofe imminent, ¿per què ens en preocupem d'aquesta manera? ¿Per què, sobretot, comencem des d'ara a ajustar-hi la nostra conducta? Si, quan aquest suposat malalt mori, nosaltres ja serem qui sap a on, ¿a què treu cap començar a demostrar-li indiferència o menyspreu?

L'únic essencial per a nosaltres és saber si el teatre agonitza o si reneix: l'únic essencial per a nosaltres és saber si el teatre ens interessa o no.

A mi, senyores i senyors, m'interessa. Ho demostro no solament escrivint comèdies, que això, ben mirat, no prova pas un interès gaire pur, sinó assistint ple d'il·lusió a tots els esdeveniments teatrals que puc, i refent aquesta il·lusió a través de tots els desencanys i de totes les indignacions.

Doncs per a mi, com per a tots els que pensin com jo, l'única actitud sana i digna és de tractar el teatre talment com si fos una institució immortal.

Altrament, aquesta dèria d'estendre papeletes de defunció a coses que encara belluguen, és una dèria plena de perills. Té, en primer lloc, el perill de l'equivocació, més o menys acompanyada de ridícul.

Un cas, un cas picant. El nostre eminent historiador del segle XVIII, Antoni de Campmany, havia assegurat en termes categòrics que aquesta llengua en qué tinc l'honor de dirigir-vos la paraula, havia, com es diu vulgarment, *fet a tots*. Ja veieu que el pobre senyor, que en la història va fer investigacions notables, no estava dotat del do de profecia. Va adjudicar-se, ben imprudentment, el paper d'enterramorts.

Fa trenta anys, aleshores de la voga naturalista, era molt corrent de dir que la forma poètica — volien dir la versificació — estava condemnada a desaparèixer. I, tanmateix, esgarrifa d'imaginar la quantitat de versos que s'han escrit després d'aquesta sentència tremebunda!

No m'estranyaria que el teatre, gènere literari que ha travessat tantes civilitzacions diverses, sobrevisqués a la nostra.

Això no vol dir que, de tant en tant, el teatre no hagi de tornar a les catacumbes a fer una cura d'austeritat i de puresa.

Pel que pugui venir, els nostres amics del Foment de les Arts Decoratives ja hi han començat a passar. Han encès davant l'altar una flama modesta, vacil·lant, tímida encara, i us han convocat a aquesta catacumba de l'Hotel Ritz que, fet i fet, no és de les més inhospitalàries.

CARLES SOLDEVILA

NOTES I COMENTARIS

Antoni Gaudí — El dia 10 de juny es compliren ja dos anys de la mort del nostre gran arquitecte. La seva obra cabdal no ha interromput, però, la seva paulatina creixença, i en ella perdura i perdurarà sempre el seu esperit a través dels segles, com a plasmació de la fervent pregària de tot un poble que, seguit seguit, eleva a l'Omnipotent les seves lloances.

Molt s'ha dit ja sobre Gaudí i molt resta encara per estudiar i aprendre en la seva obra. Mentrestant, el temps, aquest gran filtre de totes les impureses de la vida, va evidenciant-nos les valors positives d'aquest geni de l'Arquitectura; va despellant la seva obra de l'inevitable anecdotisme de l'hora que passa, i deixant ben precisat el veritable abast del seu geni innovador, però profundament raonat i lògic, del seu gran i admirable sentit de les estructures, que serà, sens dubte, la seva més positiva i perdurable glòria.

No és encara propici el moment artístic actual per a jutjar serenament l'obra gaudiniana que, com a autèntic producte del geni, ha crescut isolada i s'ha desenrotllat potent en mig del garbuig de les contradictòries orientacions i contraposades tendències que malmenen el món artístic contemporani, el qual, tal vegada, si estigués més atent i capacitat per a copsar les veritables valors que han vingut produint-se dins l'art de les últimes dècades, hauria trobat ja, en l'obra de Gaudí i en els ensenyaments que se'n desprenen, la solució de les seves desconcertants inquietuds. És molt probable que així hagués succeït si, en lloc de donar-se a Catalunya, el cas Gaudí s'hagués produït en altres indrets de major influència mundial i

on l'esperit col·lectiu és més atent a copsar les veritables valors autòctones.

Lamentabilíssim — Mentre vénen esmerçant-se milions sense mesura en obres d'urbanització i embelliment d'una oportunitat i d'una valor artística força discutibles, mor a la nostra ciutat, en el major abandó i misèria, un dels seus artistes: En Carreras, el pintor escenògraf que, junt amb el gran Soler i Rovirosa, havia compartit més d'una vegada els aplaudiments del públic barceloní.

¡Quin pregon desconhort no produeix en el nostre esperit l'haver de constatar aquestes crueltats del destí, aquests casos de vergonyosa imprevisió o indiferència!

Un merescut homenatge. — Ho és, sens dubte, el que els elements artístics de la nostra ciutat han organitzat en honor del degà dels nostres pintors escenògrafs, En Maurici Vilumara, únic representant actual d'aquells excel·lents artistes que tan alt col·locaren l'art escenogràfic català, el qual, amb llur esforç, arribaren a aconseguir que pogués presentar-se com un dels primers d'Europa.

Representacions escèniques amb decorat del mestre homenatjat; interessantíssimes exposicions de les seves obres; conferències enaltidores del seu mestratge exemplar: ¿què no es mereix l'home que, com mestre Vilumara, ha consagrat tota la seva vida a mantenir i acréixer el prestigi de la nostra pintura escenogràfica?

“Arts i Bells Oficis” s'associa de tot cor a l'homenatge i prega a l'eminent mestre que vulgui acceptar la nostra adhesió entusiasta com a humil testimoni de la nostra admiració.

GALVANOPLÀSTIA

I

LA HISTÒRIA

ns proporciona l'avinentsa de parlar de la galvanoplàstia la nova, suara arribada, del descobriment per part d'un enginyer rus, d'uns nous mètodes que redueixen gairebé a la meitad el cost actual dels procediments electrolítics.

Si aquesta nova resulta comprovada, és evident que contribuirà molt al descabdellament d'aquesta poc coneguda indústria, de la qual tan profit en treuen arts com la ceràmica, la joieria, l'argenteria, l'orfebreria, la fototípia, etc., i, sobretot, l'escultura ja que la galvanoplàstia reproduïx el model amb una fidelitat sols comparable a la placa fotogràfica, amb tota finor de detall, molt més encara que el costós procediment dit *a cera perduda*, i l'escultor té plena llibertat en les seves obres, car no s'ha de preocupar de les *despulses*, ço que tan contribueix que la majoria de reproduccions en metall perdin bona cosa de llur bellesa, ni ha de calcular la disminució probable de la peça un cop fosa, ja que el metall obtingut per procediment electrolític no sofreix minva ni disminució, car no s'encongeix com passa amb el metall fos en refredar-se.

La introducció d'aquests procediments dins les indústries artístiques és relativament moderna, ja que no data de més enllà de mitjan segle passat. Alguns autors, però, sostenen que ja els egipcis coneixien aquests procediments basant-se en la troballa, feta en algunes tombes de Memfis i Tebes, d'objectes recoberts d'una lleugera capa de coure, tals com vasos i petites estatuetses d'argila, puntes de llança de fusta i fulls de glavi, i fins estàtues de grandària natural fetes d'un coure tan prim, que realment hom comprèn que no poden haver estat obtingudes pels procediments ignis usuals de la fosa i emmotllat dels metalls.

E. Japing, basant-se en aquests fets, sembla admetre que els egipcis es serviren de l'electròlisi, encara que desconeixent la naturalesa de l'agent que produïa aquest admirable fenomen. Això fóra tant com creure que ja conegueren l'electricitat o que estigueren en camí de descobrir-ne la seva obtenció: creença inversemblant, ja que no és admissible que un poble com l'egipci, tan amant de les ciències, abandonés sense profunditzar l'estudi dels apassionants fenòmens provocats pel corrent elèctric.

Encara que és molt difícil de pronunciar-se en un o altre sentit, ja que no podem sortir del terreny de les conjectures, ens inclinem a creure, però, sabuda l'admirable destresa que en les arts

del metall havia arribat a posseir aquell gran poble, que aquests resultats eren més aviat obtinguts per un procediment semblant al *repulsat*; és a dir, per l'aplicació a pressió d'una fulla prima de coure, batut i recuit, damunt dels objectes que es volien recobrir o emmotllar.

A finals del segle XVIII, els experiments de Galvani, el celebre professor d'anatomia de la Universitat de Bolònia, sobre la electricitat animal, i els de Volta, el gran físic de Pavia, amb la seva pila de discos de coure i zenc superposats, i els estudis que de les teories sustentades en la controvèrsia sostinguda per aquests dos grans savis van derivar-se a propòsit de l'electricitat dinàmica, descoberta per ell, varen obrir el camí que havia de conduir a l'obtenció de les piles de corrent constant, iniciades per Daniell, les quals foren la causa determinant de la descoberta de la galvanoplàstia.

Ja abans Brugnatelli, en 1805, trobà la manera de daurar petits objectes d'argent valent-se de la pila de Volta, encara que aquest procediment no fou divulgat ni sortí del laboratori, ja que, desconeixent-se aleshores el mitjà de produir un corrent constant, no era possible obtenir la uniformitat desitjada en l'aplicació de les capes metàl·liques. De totes maneres hem d'admetre aquesta temptativa com el primer resultat formal obtingut per a la sobremetal·lització dels objectes (galvanostègia).

Les recerques empreses per Becquerel amb el fi de descobrir el fenomen productor de les irregularitats del corrent voltaic i la manera d'evitar-les, induïren Daniell a inventar la construcció d'una pila de corrent constant en la qual foren observats els primers fenòmens electrolítics.

Efectivament: aquest físic, encara que sense fixar-se en la importància de la descoberta, observà ja la formació d'uns dipòsits metàl·lics provinents de la descomposició del coure en el bany de la pila, el qual, al pas del corrent, es precipitava sobre el pol positiu (coure). Aquest fenomen fou també observat per de la Rive i, més tard, en 1836, per Delarue, qui ja constatà que la capa metàl·lica que es formava damunt de la placa de coure que constitueix el pol positiu de la pila Daniell, en ésser separada, presentava reproduïts, talment com un motlle, els més petits detalls de la placa primitiva.

Les conseqüències d'ordre pràctic que d'aquest fet podien derivar-se, foren entrellucades per alguns físics, Jacoby i Spencer particularment, els quals es dedicaven simultàniament al seu estudi. Jacoby fou qui primer, en 7 d'octubre de 1837, i després de nombrosos experiments i provatures, presentava a l'Acadèmia de Ciències de Sant Petersburg una placa de coure obtinguda per electrolisi, reproduint un senzill dibuix gravat prèviament sobre la placa de coure del pol positiu de la pila, i al cap de poc temps, reemplaçant aquest element per veritables motlles metàl·lics, reeixia en la fidel reproducció d'unes medalles.

Spencer, que treballava a Liverpool, tot desconeixent els treballs de Jacoby, es dedicava per la seva banda a uns estudis semblants. Havent remarcat que la capa de coure que es dipositava damunt del pol positiu d'una pila Daniell tenia totes les característiques de cohesió i pureza del coure obtingut per fusió, ideà recobrir la placa constitutiva d'aquest pol amb una mena de vernís compost de resina, cera verge i ocre roig, dibuixant-hi al damunt algunes lletres, amb l'ajuda d'una punta metàl·lica, fins a deixar en descobert el coure, tal com hom o fa amb els gravats a l'aiguafort. Posada en funcions la pila, aquestes incisions s'anaren omplint de coure, tal com ho havia previst, quedant en relleu els caràcters traçats, la qual cosa li suggerí la idea d'aplicar a la tipografia aquest nou procediment d'obtenció de clixés, reeixint al cap de poc temps (1838) en tirar una gran quantitat de proves sobre paper.

Spencer reeixí també en la reproducció de medalles fent-les servir de pol positiu, pel qual procediment n'obtenia en coure un emmotllat perfecte. Després, submergits aquests motlles en una nova pila, i fent-los servir a son torn d'element positiu, obtenia l'exacta reproducció dels models primitius.

Plats: Obres de cisell reproduïdes
per mitjà de la galvanoplàstia

OBRADOR DE GALVANOPLÀSTIA

ROCA GERMANS, S.L.

REPRODUCCIONS
de coure, argent, or, zenc,
ferro i altres metalls.

GÁLVANOS D'ART
reproduïts del guix, marbre,
cera, metall, etc.

SECCIÓ ESPECIAL DE
GALVANOSTÈGIA
recobriments o metal·lització
del guix, fusta, porcellana,
cristall i tota mena de
matèries orgàniques per pro-
cediments electroquímics.

Acurats treballs en clixés de
gàlvano i d'estereotipia pro-
pis per a les Arts Gràfiques.

Corts, 462 : Tel. H-296 : BARCELONA

X O C O L A T E S

Amatller

CASA FUNDADA L'ANY 1800

X O C O L A T E S

de tipus familiar, pures, selectes, amb ametlla, amb llet, gust francès, etc., etc.

des d'1'60 a 4 pessetes els 400 grams

Despatx Central: Manresa, 4 i 6 (entre Via Laietà i Argenteria)

B A R C E L O N A